GER. IO. VOSSII. ELEMENTA Rhetorica.

Accessit compendium doctrinæ *A. Talæi.* De *Tropis* & *Figuris.*

EDINBURGI,
Excudebat GEDEON LITHGO,
1657.

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND

ELEMENTA RHETORICA.

RHetorica, quæ Latinis Oratoria dicitur, nomen habet à ῥέω i. dico. Quia ut Grammatica monstrat viam bene sive pure loquendi: ita Rhetorica docet bene dicere, sive prudenter, copiose, ornateque loqui.

Definitur Rhetorica facultas videndi unaquaq; re, quod in ea est ad persuadendum idoneum. Itaque finis Oratoris ultimus est persuadere: officium est videre, quid ad persuadendum conducat: sive dicere ad persuadendum accomodate. Materia est unaquaque res, sed imprimis quæstio civilis.

Quæstio ea, vel thesis est, vel hypothesis. Thesis est quæstio infinita, sive universalis. ut An liceat insidiatorē interficere. Hypothesis est quæstio finita sive singularis. Vt an jure Milo interfecerit Clodium. Officii oratorij partes sunt quatuor: argumenta invenire, inventa, disponere, disposita exornare, & exornata pronunciare. Ac pro his totidem sunt

partes Rhetorices, Inventio, Dispositio, Elocutio & Pronuntiatio.

DE INVENTIONE.

INventio est excogitatio argumentorum quæ ad persuadendũ idonea sunt. Argumenta sunt triplicia, Rationes, Mores, & Affectus: quæ Græcis vocantur λογοι, ἤθη & πάθη. Ex his, rationes, ad docendum, mores ad conciliandum: affectus ad permovendum valent.

Argumenta primi generis, vel artificialia sunt, vel inartificialia. Artificialia dicuntur, quæ ab Oratore artis beneficio inveniuntur.

Ea variant pro generibus hypotheseon, quas Latini caulas vocant.

Causarum genera sunt tria, Demonstrativum, Deliberativũ, & Juridiciale.

Demonstrativum est, quo laudamus, aut vituperamus. Ac præcipue respicit tempus præsens.

Laus, ac vituperatio omnis, vel personæ est, vel facti, vel rei.

Personæ, ut, si laudes Ciceronem, vituperes Antonium.

Facti, ut, si laudes voluntarium M. Regul

uli ad hoſtes ſuos reditum: aut ſi vitu-
peres in Catone Uticenſi, quod manus ſibi
intulerit, ne in poteſtatẽ Cæſaris veniret.

Rei, ut ſi laudes eloquentiam, vel agri-
culturam: aut vituperes vitium animi
ingrati.

Argumenta in hoc genere præcipue pe-
untur ab honeſto, ac turpi.

Genus deliberativum eſt, quo ſuademus
vel diſſuademus. Vt, ſi ſuadeas pacem, vel
inducias: diſſuadeas bellum, vel contra.
Eſt deliberatio omnis de futuris. Ac præ-
cipue in ea conſideratur, ecquid utile ſit,
an inutile.

Genus Juridiciale eſt, quo accuſamus,
vel defendimus. Quomodo Milo, inter-
empto Clodio, ab amicis Clodii eſt accu-
ſatus, à Cicerone vero defenſus.

Verſatur hoc genus circa præterita.

Variant autem argumenta in eo pro
ſtatuum diverſitate.

Status eſt quæſtio ex prima cauſarum
proflictione proveniens. Ac in genere ju-
ridiciali naſcitur ex prima accuſatoris
intentione & defenſoris depulſione.

Ita accuſabatur Milo, quod Clodium

 occidiſ-

occidisset: Milo interemptum fatebatur; sed jure occisum aiebat. Status igitur fuit, jurene, an injuria Clodium interemerit Milo.

Status est quadruplex, Conjecturalis, Finitivus, Qualitatis, & Quantitatis.

Conjecturalis est, quo quæritur ecquid factum sit, necne. Ut, An Sextus Roscius occiderit patrem suum.

Finitivus est quo, de nomine rei quæritur; ut, Abstuli quidem, sed furtum non commisi.

Ubi furtum erit definiendum. Atque ita in aliis.

Qualitatis est, quo quæritur; quale sit factum. Ut, Occidit quidem Clodium Milo, sed jure id fecit.

Ubi legibus probandum erit, quid jure, quidve injuria fiat.

Quantitatis status est, quo de magnitudine rei disceptatio est. Ut, Si constet esse crimen, sed negetur grave esse crimen.

Ubi amplificatio, & imminutio facti imprimis attenditur. Videndum igitur, quid magnum aut exiguum oporteat censere.

In singulis autem causarum, ac statu-

um

um generibus, locum habet τὸ δυνατὸν, *sive quid fieri possit, aut non possit: item comparatio, sive quid sit honestius, utilius, aut justius.*

Artificialibus argumentis accedunt inartificialia, quæ foris delata, ab oratore solum arte tractantur, ut imprimis sunt testimonia.

Sequuntur πάθη *sive Affectus, quos Deus animis nostris indidit; ut sint tanquam stimuli ad honestas actiones.*

Sunt hi, ex Stoicorum sententia quatuor: ratione boni præsentis, lætitia: *ratione boni futuri,* spes: *ratione mali præsentis,* dolor: *ratione mali futuri,* metus.

Ad hos autem referuntur, *ira, lenitas; pudor, impudentia, amor, odium indignatio, invidia, misericordia, & æmulatio.*

In quorum singulis attendere imprimis oportet, & quomodo affectus is moveatur, & quomodo sedetur.

Supersunt Mores: qui hic spectantur, quatenus ex oratione dicentis elucent.

Quo morata sit oratio, ante omnia id agendum est oratori, ut in ea reluceant prudentia, probitas, & benevolētia. Nam

facile iis credimus, qui & rem intelligunt, & bene nobis cupiunt.

Præterea illi videndum est, apud quos dicat, & de quibus dicat. Variant enim mores hominum, tum pro natura gentis ac reip: tum etiam in singulis pro ratione affectuum, habituum, ætatis, ac fortunæ. Hactenus de inventione.

DE DISPOSITIONE.

SEquitur Dispositio, quæ est partium orationis idonea ad persuadendum collocatio.

Partes orationis sunt, exordium, narratio, propositio, confirmatio, confutatio, peroratio. Quarum prima & ultima, imprimis ad animos movendos; cæteræ magis ad docendum valent.

Unde vulgaris versiculus, Exorsus narro, seco, firmo, refuto q peroro.

Exordii præcipuum munus est præparare auditorem ad reliquam dictionem.

Quod fit reddendo eum benevolum, attentum & docilem.

Quando aperte hoc agimus, ἀρχὴ, *sive* principium, *dicitur: sin idem occulte fiat vocatur* insinuatio, *Grece* ἔφοδος.

Laudantur exordia ex causa ipsa velut

sunt nata: item modesta, ac verecunda.

Cavenda autem sunt ea, quæ nimis longe petita: item communia nobis, & adversario, vel facile commutabilia vel nimis magnifica.

Narratio rem gestam, ut gesta est, à principio usque ad finem exponit.

Ea interdum tota continuatur: interdum partes ejus singulatim explicantur, & amplificantur.

Narratio est perspicua ut intelligatur: verisimilis, ut credatur: suavis, ut libenter audiatur. Esto & brevis, quia tædio erit, si ulterius producatur quam opus est.

Propositio summam totius orationis proponit. Quæ si orationem in partes dividat, Partitio appellatur.

Partitio cum perspicua tum etiam brevis esse debet: hoc est non major, quam trium, vel ad summum quatuor partium.

Contentio, quam Aristoteles πίστιν appellat, continet confirmationem, & confutationem.

Confirmatio, argumentando causam nostram adstruit.

Confutatio diluit argumẽta adversarii.

Epilogus

Epilogus seu Peroratio, est totius Orationis clausula.

Duplex autem ejus munus est: Prius anacephalæosis, sive enumeratio potissimorum argumentorum. Alterum, Pathopœia sive commotio affectuum. Nunc ad Elocutionem veniamus.

DE ELOCUTIONE.

Elocutio alia philosophica est, alia oratoria, alia historica, alia poëtica.

Elocutio oratoria est, rerum inventarum & dispositarum, per verba sententiasq; expositio ad persuadendum idonea.

Elocutionis præcepta, vel generalia sunt; vel ad hanc illamve materiam, ac characterem restricta.

Elocutio communis dividitur in elegantiam, dignitatem, & compositionem.

Elegantia efficit, ut unumquodque, tum pure, tum perspicue dicatur.

Ad puritatem opus est delectu verborum. Vitanda igitur verba barbara, Nec indulgendum antiquatis, aut inusitatis. Sordida etiam, & obscœna, honestis verbis circumloqui oportet.

Perspicuitati inter alia repugnant ser-

mo

no ambiguus, nimia brevitas, & ordo verborum perturbatus.

Dignitas ſuppeditat orationi picturas, ſive verborũ ſententiarumq; lumina, quæ Rhetores vocant Tropos, *&* Schemata.

Tropus eſt vocis à propria ſignificatione in aliam cum virtute immutatio.

Fit autem inverſio ſignificationis quadrifariam, ac pro eo quatuor etiam ſunt tropi primarii: Metaphora, Metonymia, Synecdoche, *&* Ironia.

Metaphora ſive tranſlatio, eſt tropus, quo verbum à propria ſignificatione in alienam transfertur ob ſimilitudinem.

Itaque tria hic ſpectantur, ſignificatio propria, aliena. & ſimilitudo. Ita ſcrupulus proprie dicitur lapillus in calceos viatorum incidens. Improprie ira vocatur ſollicitudo ac dubitatio. Similitudo in eo co ſiſtit, quod ut lapillus ille pedibus. ira ſollicitudo animo moleſtiam parit.

Nullus autem tropus plus luminis adfert orationi: imprimis ſi ad ſenſus ipſos admoveatur, maxime oculorum, qui ſenſus eſt acerrimus: ut, Splendor verborum, ſtudia florent, videre *pro* intelligere, *&* ſimilia.

Metonymia eſt tropus, quo cauſa externa ponitur pro effectu: vel ſubjectum pro adjuncto:

adjuncto: vel antecedens pro consequente, aut contra. Itaq; sex in universum sunt Metonymiæ Species, seu modi.

1. *Ponit pro effectu causam externam, eamq; vel efficientem, ut* Mars *pro prælio*: Livius *pro scriptis* Livii: *lingua pro sermone:* manus *pro scriptura: vel finalem: ut* statuere exemplum, *h e: infligere pœnam, quæ cæteris sit documento. Sic Maro,* Aut supplex aris imponat honorem, *hoc est victimam,*

2 *Alter modus est effecti pro causa externa: eaque vel efficiente, ut* Pallida mors, *quia pallentes facit:* Ira cæca, *quia homines efficit cæcos: vel finali, ut* Serta mihi Phyllis legeret, *pro floribus.*

3 *Est subjecti pro adjuncto. Quo refer cum ponitur continens pro contento, ut,* Roma, *pro Romanis,* Patera, *pro vino. Item cum possessor ponitur pro re possessa. Ter. Heaut.* Quid te futurum censes quem assidue exedent? *i. cujus opes consument. Virg. 2. Æn.* Jam proximus ardet Ucalegon. *i. domus Ucalegontis. Item dux pro militibus: ut* Cæsar *pro exercitu: aut* patronus *pro cliente:*

ut,

ut, Nego me restitutum, *h. e. clientem meum. Item signatum pro signo, ut*, Jupiter *pro Jovis statua*, Orpheus *pro Orpheo picto, aut cœlato.*

4. *Modus est adjuncti pro subjecto. Velut cum contentum ponitur pro continente ut* vina coronant, *pro pateris: aut signum pro signato, ut* fasces & secures, *pro imperio consulari.* Toga *pro pace.*

Huc refer, cum tempus ponitur pro re quæ est in tempore, Cic. Hujus seculi insolentia. *Id. O tempora! O mores!*

Vulgo & eadem referunt, cum virtutes & vitia ponuntur pro personis ipsis, ut ars *pro artifice:* luxuries *pro luxurioso.*

5. *Modus est cum antecedens pro consequente ponitur, ut* vixerunt *pro* mortui sunt: discumbere *pro* cœnare:

6. *Modus est, consequentis pro antecedente, ut* Funus *pro morte.*

Synecdoche est, cum totum ponitur pro parte, aut pars pro toto. Ea fit 6 modis.

1. *Modus, cum genus quod est totum universale, ponitur pro specie: ut* Prædamq; ex unguibus ales Projecit fluvio. *Virg. pro aquila, Sic*, Tollit se arrectum quadrupes, *pro equo.*

Alter

Alter modus, cum ſpecies contra uſurpatur pro genere, ut, Auſter *vel* aquilo *pro vento quolibet.* Falernum *pro quovis vino præſtanti.* Telum, *pro quibuſvis armis.* Mel Hymettium, *pro quovis melle.* Spica Ciliſſa *pro quovis croco.*

3. *Cum toto eſſentiali, quod conſtat materia & forma, utimur pro ſola materia aut forma. ut,* Suſtulerunt Dominum meum, nec ſcio ubi poſuerint eum, *id eſt, Domini mei Ieſu corpus.*

4. *Cum contra pars formalis aut materialis ponitur pro toto eſſentiali. Ita forma Synecdoche eſt,* Candida anima, *pro homine candido. Materia autem,* Aurum, argentum, æs, *pro pecunia:* ferrum, *pro gladio:* avena *aut arundo, pro fiſtula ex avena aut arundine confecta, Sic,* Gemma bibere, dormire oſtro, *vulgo Metonymiam materiæ appellant.*

5. *Modus cum totum integrale ſumitur pro parte. Virg.* Pabula guſtaſſent Troiæ, Xanthumque bibiſſent.

6. *Modus, cum contra pars integralis ponitur pro toto. ut,* Lepidum, vel ridiculum caput, *pro homine lepido aut ridiculo.*

ulo. *Sic*, puppis *pro navi*, mucro *pro* ladio, tectum *pro domo*.

Ad quintum sextumque modum refer tum *numerus singularis ponitur pro plu*rali, *aut pluralis pro singulari, aut deni*que *certus pro incerto*. *Liv*. Romanus prælio victor. *Ovid*. Pulchra verecun. do suffundens ora rubore. *h. e.: os sive vultum*. *Cic*. Sexcenta licet ejusmodi proferre.

*Ironia est tropus, quo intelligitur con*trarium *ejus quod dicitur:* Ter. Id po. pulus curat, scilicet! Id. Adesdum, bone vir. *Sic* Penolope *de impudica:* Cato *de stolido. Atque hi tropi sunt primarii.*

*Troporum autem species sunt Meta*lepsis, *Antonomasia, liptotes.*

Metalepsis (*Latine* transumptio) *vo*catur, *cum antecedens ponitur pro conse*quente, *aut contra: estque species Meto*nymiæ, *ut superius dictum est. At aliud est Metalepsis, cum affectio tropi est, ut* postea *dicetur.*

Antonomasia est Synecdoches species, qua *proprium sumitur pro communi vel* contra. *Prioris modi est, Irus pro pau*pere,

pere, Therſites *pro deformi*, Cato *pro ſapiente*, *Mæcenas pro doctorum patrono*, *Alterius modi eſt*, parens *pro patre* Philoſophus *pro Ariſtotele*, urbs, *pro Roma*, poeta *pro Homero*, *vel Virgilio*: Apoſtolus *pro Paulo*.

Huc refer periphraſin non reciprocam: ut Trojani belli ſcriptor *pro Homero*.

Liptotes quam extenuationem: *Latine dixeris*, *fit cum minus dicitur*, *& plus intelligitur: unde ſynecdochæ ſubjici poſſe liquet. Virg.* Munera nec ſperno. *i. lubẽs accipio.* Ter. Non laudo, *i. reprehendo*: *Affectiones troporũ præcipuæ ſunt Metalepſis, Allegoria, Catachreſis, Hyperbole.*

Metalepſis eſt tropus multiplex in voce una; ſive, gradatim ex una ſignificatione procedens in alienam. Virg. Poſt aliquot, mea regna videns, mirabor ariſtas. Ariſtas *pro ſpica*, ſpica *pro meſſe*, meſſis *pro anno*: *eoq́* *&* ariſtæ *pro* anno.

Parturiunt montes; naſcitur ridiculus mus. *Horat: de magna expectatione, ſed in ludibrium abeunte.*

Allegoria eſt tropi in vocibus pluribus continuatio, *Virg.* Claudite jam rivos pueri;

pueri; sat prata biberunt, *i. definite eanere, quia satis audivimus.*

Catachresis, sive Abusio, est tropi duries quædam, ut cum vox aliqua licentius à propria significatione ad aliam deflectitur: velut gurges & vadum pro mari. *Virg:* Instar montis equum divina palladis arte,

Ædificant. *Hor.* Breve lilium, pro non diuturno.

Hyperbole, est oratio augendo vel minuendo superans fidem.

Augendo: ut nive candidior, melle dulcior, ocyor Euro, *Cic.* Vomens, fructis esculentis gremium suum, & totum tribunal implevit.

Minuendo: ut testudine tardior, minus nihilo.

Ad tropos quoque vulgo, sed falso, referuntur, sex species irrisionis, Sarcasmus, Diasyrmus, Charientismus, Asteismus Mycterismus, & mimesis.

Sarcasmus est hostilis irrisio super jam mortuo, aut certò morituro, Math. 27, *Ave rex Judeorum* Virg. I, *verbis Virtutem illude superbis.*

Diasyrmus est inimica irrisio, sed extra cædem, ut *asinus ad lyram.* Virg. *Inter strepit anser olores.*

Charientismus est jocus cum amœnitate mordax. ut Davus pistrinum deprecans, *Bona verba quæso.* Sic, *Di meliora.*

Asteismus est jocus urbanus. Virg. *Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Mavi.* Virg. Nam Bavius malus poëta, & illo deterior Mævius erat.

Mycterismus fit, cùm naso suspenso quempiam subsannamus.

Mimesis, Latine *Imitatio* refert aliena verba oratione directa, idque fere ad risum Ter. *At ego nesciebam, quorsum tu ires, Parvula Hinc est abrepta, eduxit mater pro sua: Soror est dicta: cupio abducere, ut reddam suis.*

Huc etiam referri solent, quæ ad Grammaticen potius quam Rhetoricen pertinere videntur: idq; vel ad Etymologiam, ut Onomatopœia, & Antiphrasis, vel ad Syntaxin: ut Hypallage.

Onomatopœia nominis fictio à sono: ut *Balare, grunnire, boare, hinnire,*

Antiphrasis est vox à contrario dicta. Ita vulgo aiunt *bellum* vocari, quod minime sit bellum; *Parcas* quod minime parcant, *lucum* quod minime luceat.

Hypallage est, cum rerum ordo invertitur. *Gladium vagina vacuum in urbe non vidimus*, pro vaginam gladio vacuam. *Brutium ponto feriente Corum:* id est, Coro Brutium pontum feriente. Seneca in Thyeste.

DE SCHEMATIBUS.

ALtera dignitatis oratoriæ pars in Schematibus sive figuris versatur.

Est vero Schema, forma orationis quæ hæc alio quopiam modo, quam inversione significationis, à vulgari consuetudine immutatur in meliorem. Sche-

Schemata ſunt duplicia: verborum, & ſententiarum: Græcis λεξεως και, Διανοιας.

Verborum Schemata ſunt triplicia: quædam conſiſtunt in ſubticentia, ſive defectu, quædam in exceſſu, quædam in reliquo corpore orationis.

Subticẽtia figurant Ellipſis, & Aſſyndetõ

Aſyndeton copulæ eſt defectus. Virg.

Ferte citi flammas, date tela,
impellite remos.

Ellipſis vero eſt alius partis aut particulæ defectus. Virg. Sed vos qui tandem? *omittitur*, eſtis.

Exceſſu figurant orationem Pleonaſmus, & Polyſyndeton:

Polyſyndeton eſt abundantia copulæ, Cic.

Me præ cæteris & colit, & obſervat, & diligit.

Pleonaſmus eſt alius partis aut particulæ abundantia. Virg. Vocemque his auribus hauſi.

Schemata quæ in reliquo ſiunt corpore orationis, vel eandem ponunt vocem vel ſimiles.

SCHEMATA.

Quibus eadem vox repetitur.

Antanaclaſis eſt cum uſurpatur vox

eadem appellatione, non significatione: Cornific. Cur eam rem tam studioſe curas, quæ multas tibi dabit curas? *Idem.* Amari jucundum eſt, ſi curetur, ne quid inſit amari.

Huc pertinet Ploce, cum vox uno loco perſonam, aut rem; altero mores, aliamve qualitatem, ſignificat, ut Ad illum diem Memmius erat Memmius: *id eſt ſui ſimilis*: Simia eſt ſimia, etiamſi aurea geſtet inſignia.

Synonymia cum verba idem ſignificantia conjunguntur. Cic. Abiit, exceſſit, evaſit, erupit. *Id.* Promitto, recipio ſpondeoque.

Exergaſia eſt congregatio ſententiarum idem ſignificantium. Cic. Quid enim tuus ille, Tubero, in acie Pharſalica gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? Quis ſenſus erat armorum tuorum? Quæ tua mens, oculi, ardor animi? Quid cupiebas? Quid optabas?

Anaphora eſt repetitio ejuſdem vocis in principio. Virg.

Te dulcis coniux, te ſolo in littore ſecum:
Te veniente die, te decedente canebat. *Epi-*

Epiphora, ſive Epiſtrophe eſt repetitio ejuſdem vocis in clauſulis. Pœnos populus Rom: juſtitia vincit, armis vincit, liberalitate vincit.

Quod ſi Anaphora & Epiphora concurrant, Symploce vocatur. Quis legem tulit? Rullus. Quis majorem populi partem ſuffragiis privavit? Rullus: Quis comitiis præfuit? Idem Rullus:

Epanalepſis eſt repetitio ejuſdem vocis in initio præcedentis, & fine ſequentis ſententiæ. Ovid. eſt.

Qui bibit inde furit, procul hinc diſcedite, queis
Cura bonæ mentis, qui bibit inde furit.

Anadiploſis eſt repetitio in fine præcedentis & initio ſequentis ſententiæ. Virg.

Ecce Dioneæ procedit Virginis aſtrum.
Aſtrum, quo ſegetes gauderent frugibus.

Epanodus eſt, cum quæ priori erant poſita a loco poſteriori, & quæ poſteriori, priori loco repetimus. Ovid.

Demophoon ventis & verba, & vela, dediſti.
Vela queror reditu, verba carere fide.

Epizeuxis eſt, cum vox aliqua repetitur cum vehementia. Virg.

Ipſa ſonant arbuſta, Deus, Deus ille, Menalca.

Cic. Crux Crux, inquam, infelici & miſero. *Cli-*

Climax, ſeu, *gradatio, eodem verbo connectit ſuperiora inferioribus. Corniſicio* Africano induſtria virtutem, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit.

Polyptoton cum idem verbum variato repetitur caſu, i. terminatione. Cic: Sed pleni ſunt omnes libri, plenæ ſapientum voces, plena exemplorum vetuſtas. Littora littoribus contraria fluctibus undas. Imprecor, &c. Virg.

SCHEMATA.

Quæ repetunt voces ſimiles.

Paregmenon conjungit voces, quarum una ab altera derivatur. Ovid.

Tu quoque Pieridum ſtudio, ſtudioſe, teneris;
Ingenioque faves, ingenioſe, meo.

Paronomaſia, ſive *agnominatio eſt cum parva verbi immutatione in aliam plane ſententiam deflectitur oratio. Seneca.*

Nunquam ſatis dicitur, quod nunquam ſatis diſcitur. *Cato.* Cum cuidam dixiſſet: Eamus deambulatum; ait ille, Quid opus eſt de? Imo vero, inquit, quid opus eſt te?

Homoioptoton ſive *ſimiliter cadens, eſt cum plura iiſdem caſibus efferuntur. Cic.* Eſt idem Verres, qui fuit ſemper, ut ad

ad audendum, projectus, sic paratus ad audiendum.

Homoioteleuton sive *similiter desinens est cum cola aut commata eodem sono terminantur: Cic.* Vt ejus semper voluntatibus non modo cives assenserint, socii obtemperarint, hostes obedierint, sed etiam venti tempestatesque obsecundarint.

Parezesis est, cum una, pluresve syllabæ vocis antecedentis, in alia ejusdem membri repetuntur. Plaut. Palla pallorem incutit. *Cic.* O fortunatam natam me consule Romam!

Schemata sententiæ.

Schemata sententiæ, alia ad inventionis, alia ad dispositionis ornatum adhibentur. Primum ideamus de iis, quæ sunt inventionis.

Prolepsis sive Occupatio, est cum id quod ab adversario objicitur, aut objici posse putamus, anticipamus, atque diluimus.

Partes ejus sunt duæ: Hypophora, quæ objectionem proponit, & Anthypophora, quæ objectioni respondet. E. g. Objectio est in illo Didonis En. 4. *Verum anceps pugnæ fuerat fortuna.* At Anthypophora est. *Fuisset. Quem metui moritura.*

Prolepsi similis est Hypobole, sive subjectio, qua multa, quæ pro adversario dici possunt, breviter

viter & minutatim proponuntur; atque ad singula breviter item respondetur. Cic. *Male judicavit populus: at judicavit. Non debuit: at potuit. Non fero: at multi clarissimi & sapientissimi cives tulerunt.*

Communicatio ἀνακοινωσις est qua adversarium consulimus, aut cum judicibus, quid faciendum sit, quidve factum oportuerit, deliberamus. Cic. *Quæro, si te hodie domum tuam redeuntem coacti homines, & armati, non modo limine tectoque ædium tuarum, sed primo auditu, vestibuloque prohibuerint quid acturus sis?*

Confessio παρομολογια, est cum callide omnia adversario permittimus. Cic. *Habes igitur Tubero (quod accusatori maxime optandum) confitentem reum, sed tamen ita.* &c.

Concessio est cum aliquid largimur adversario, ut reliquum feramus. Virg.

Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis:
At trahere, atq; moras tantis licet addere rebus.

SCHEMATA.

Quibus ad explicandum, aut exaggerandum utimur.

Gnome, sive sententia, est generale, pronunciatum earum rerum, quas in agendo sequimur, aut fugimus.

Noëma sive cogitatum, est allusio ad sententiam, sive sententia personæ accommodata.

E. g. Gnome est, *Nihil est tam populare quam bonitas.* At Noëma est, cum Cicero Cæsari hoc accomadat pro Ligar. *Nihil habet nec fortuna maius, quam ut possis, nec natura tua melius quam ut servare velis quam plurimos.* Me-

Merismos sive Distributio est cum totum in species, aut partes diducimus. Lycurgus apud Rutilium Lupum: *Cujus omnes corporis partes ad nequitiam sunt appositissimæ: oculi ad petulantem lasciviam, & manus ad rapinam, venter, ad aviditatem*, &c.

Ætiologia est, cum in narrando facti ratio adjicitur. Eleganter autem fit cum gradatione. Ovid. *Viderat hanc, visamq; cupit potiturq; cupita*

Quod si causa sit magis speciosa, quam vera Color dicitur.

Diatyposis est, cum res ita clare copioseque exponitur, ut coram spectari videatur. Quomodo Cicero in Miloniana describit apparatum Milonis, & Clodii: illius in rheda confidentis, ac pendulati, huius in equo & cum delectis, villa egredientis, ac pugnantis é loco superiore, &c.

Quod si simplicior dilutiorque fuerit descriptio. Hypotyposis vocatur. Virg.

Constitit in digitos extemplo arrectus uterque;
Brachiaque ad superas interritus extulit auras

Sed vulgo Diatyposis & Hypotyposis pro eodem Schemate habentur.

Icon, *sive* imago, est assimilatio protasi & apodosi carens, facta per particulā, *similis, velut, tanquam, instar, quasi*, aut aliam huius generis. Virg. *Os humerosq; Deo similis.* Cic. *Repente enim te, tanquam serpens è latibulis, oculis eminentibus, inflato collo, tumidis cervicibus, intuitti.*

Paradigma *sive* exemplum, est, cum factum, vel actus aliquis commemoratur, ut eo ostenda-

tur, aliquem vel ſimile facturum, vel facere debere. ut *Periculum eſt ne, quemadmodum Marii & Sylla diſſidium, ita Pompeii & Caſarii laceret rempublicam.*

Parabola *ſive* Comparatio eſt, cum ad illuſtrandum id, de quo ſermo eſt, petitur ſimilitudo ab iis, quæ fuêre, fiunt, aut natura, caſuve rebus inſunt. Virg.

Qualis mugitus, fugit cum ſaucius aram:
Taurus, & incertam excuſſit cervice ſecurim.

Collatio (Symbole) eſt quando ſubſtantiam cum ſubſtantia, aut accidens cum accidente conferimus, ut ex oppoſitione hac pateat, quantopere conveniant, aut differant; ut Si conferas Alexandrum, & Cæſarem; oleam, & vitem.

Paradiaſtole, Latine *Seiunctio*, eſt, cum diſtinguuntur ea, quæ eandem vim habere videntur ut, *Non ſapiens, ſed aſtutus. Premitur virtus non opprimitur.*

Antimetatheſis *ſive* Commutatio vocatur quando eſt contrarietas ſenſus cum verborum immutatione: ut,

Eripis, ut perdas, perdis, ut eripias.
Eſſe oportet, ut vivas; non vivere, ut edas.

Antitheton eſt ex contrariis conſtans oratio.
Flectere ſi nequeo ſuperos, Acheronta movebo.

Oxymoron eſt, cum idem negatur de ſeipſo.
Ter. *Tu pol, ſi ſapis, quod ſcis, neſcis.*
Cic. *Cum tacent, clamant.*

Parecbaſis *ſive* Digreſſio, eſt alicujus rei, quæ tamen ad utilitatem cauſæ pertineat, extra ordinem excurrens tractatio. Qualis illa de laudibus Cn. Pompeii in orat pro. Balbo Epi

Epiphonema *sive* acclamatio est, cum rei narratæ, aut probatæ, velut coronis, adiicitur pronunciatum ex superioribus expressum.

Virg. *Adeo á teneris adsuescere multum est.*

Auxesis est cum utimur verbo excedente rei magnitudinem: ut, Apud Ter. *Sacrilega*, & *Venefica*, pro improba. *Scelus* pro errato.

Tapinosis est, cum verbo humiliore, quam pro re, utimur. ut, *Erratum* pro scelere. *Severus* pro crudeli.

Paralipsis est cum præterire nos velle dicimus, quod interim in transcursu dicimus. Cic. pro Cluent. *Mitto illam primam libidinis iniuriam, mitto nefarias generi nuptias, mitto cupiditate matris expulsam matrimonio filiam.*

Incrementum est, cum velut gradibus quibusdam pervenitur ad summum. Cic. *Facinus est vincire civem Romanum, scelus verberare, prope parricidium necare, quid dicam in crucem tollere*

Periphrasis est, qua rem unam multis ambimus verbis. ut, *Romana eloquentia parens.* pro Cicerone. Item, *Ire ad requisita natura.*

Exclamatio est oratio, in qua interjectio expressa, aut intellecta, indicat animi affectum. Unde & pronunciatio intenditur ad significandum rei magnitudinem. Cic. *O clementiam admirabilem atque omni laude, praedicatione literis, monumentisque decorandam!* Idem *O scelus! O pestis! O labes!*

Aporia *sive* Dubitatio, cum dicimus nescire nos, quid dicere vel agere debeamus. Virg.

Eloquar, an sileam?

Epanorthosis, Correctio, est quæ tollit id, quod dictum est, & pro eo, quod magis idoneum videtur, reponit. Cic. *Quas ille leges, si modo leges nominandæ, ac non faces urbis, & pestes Reipublicæ.*

Aposiopesis est cum ita abrumpitur oratio, ut vix appareat, quid dicturus quis fuerit. Virg.

Quos ego, Sed motos præstat componere fluctus.

Sermocinatio est, cum sermo affingitur personæ, quæ præsentis sit instituti. Cuiusmodi sunt orationes multæ apud historicos & poetas.

Prosopopœia *sive* personæ effictio, est, cum rebus mutis sermonem tribuimus, aut vita defunctos, tanquam vivos, aut absentes, tanquam presentes, inducimus loquentes: ut, cum apud Cic. Appius Cæcus excitatur, ad Clodii libidinem obiurgandam.

Erotema *seu* interrogatio est, quando ubi recta oratione uti licebat, sermonem inflectimus. Virg. *Nonego te vidi Damonis pessime caprum Excipere insidiis?*

Apostrophe est, cum sermonem alio avertimus, quam instituta oratio requirit. Cic. *Vos enim, Albani tumuli, atque luci, vos inquam implore atq; obtestor.* Virg. *Musa, mihi causas memora.*

Atque hæc de Schematibus, quibus Inventio exornatur.

SEQUUNTUR.

Schemata quæ ornant Dispositionem.

Metabasis *sive* transitio est, cum inseritur aliquid orationi, ut ab eo, quod diximus, transgrediamur ad illud, quod supereſt. Cic. *Quoniam de*

de genere belli dixi; nunc de magnitudine pauca dicam. Virg. *Hactenus arborum cultus, & sidera coeli; Nunc te, Bacche, canam.*

Apodioxis est, cum aliquid in alium locum vel tempus, rejicitur. Cicero: *Sed de Lucullo dicam alio loco,* &c.

Revocatio est, cum quia longiores aliqua in re fuerimus, orationem ad principium revocamus: ut, *Hac de re quid attinet dicere? erit alias opportunior dicendi locus.*

De Tropis, & Schematibus vidimus.

DE COMPOSITIONE.

COmpositio est idonea verborum, sententiarumque structura.

Complectitur ea junctúram, ordinem, periodum, & numerum.

Junctura præstat, ut oratio sit lenis, & mollis; aut sonora, ac grandis.

Atque hic præcipitur, ut caveatur crebra vocalium concursio; eiusdem literæ, vel syllabæ in initio aut fine frequentatio: continuatio plurium syllabarum brevium vel longarum.

Ordo exigit, ne inconcinna fiat verborum trajectio: item, ut crescat oratio, nec graviori id, quod levius est, subjiciamus: item, ne turbetur naturalis ordo; eoque potius dicamus, *viros, ac feminas diem ac noctem, ortum & occasum,* quam ordine inverso.

Periodus juxta Ciceronem, est oratio in eodem quasi orbe inclusa procurrens, quoad insistat in absoluta sententia. Estque vel simplex; vel duorum, vel trium: vel summum quatuor mem-

brorum, qualis illa pro Cæcinna: *Si quantum in agro, locisque deserris audacia potest tantum in foro, ac judiciis impudentia valeret: non minus in causa cederet. Aul. Cæcinna Sex. Ebutii impudentia; quam tum in vi faciendâ cessit audaciæ.*

Periodi partes aliæ sunt maiores; quæ Græcis cola latinis membra dicuntur: aliæ minores; quæ Græcis commata. Latinis vocantur *incisa.*

Numerus Ciceroni est modus quidem orationis, qui è permistis & confusis pedibus & temporum quibus constant, apta ratione nascitur.

Numerus hic diversus est à poetico: à quo abhorret orator. Multum autem observatur in principiis, minus in mediis, potissimum autem in clausulis.

Adhibetur autem hic aurium judicium, sed præstantium oratorum lectione firmatum.

Atque ita ut negligentia, ita cura nimis anxia vitanda est.

De triplici *Charactere.*

Quæ hactenus diximus, universe respiciunt Elocutionem. Nunc videamus, ut ea varietur pro materia diversa.

Est autem triplex *dicendi character*: magnificus, sive sublimis; humilis, sive tenuis, & mediocris, sive æquabilis.

Sublime dicendi genus potissimum locum habet in rebus magnis, ut De Deo ac Repub. unde in rebus heroicis, ac tragicis, præcipuè adhibetur.

Constat gravium & sublimium verborum ampla atque ornata structura. Metaphoras petit à rebus grandibus. Schemata adhibet vehementiora;

ora? ut exclamationes prosopopœias, apostrophas:

Affectibus ciendis idoneum est.

Vitium eius est, si *turgidum* sit & inflatum: vel insolentia horridum.

Contra Humile genus convenit rebus tenuibus. Ac contentum est verborum proprietate, metaphoris usitatis, item acumine, ac lepore. Sententiarum schemata parcius usurpat, abstinet amplificationibus, insignioribus numeris & periodis accuratioribus.

Præcipue adhibetur in epistolis, & disputationibus philosophicis.

Videndum autem, ne neglectu nimio fiat *jejunum* & exsangue.

Genus Medium, seu mediocre, in rebus mediis usurpatur. Estque humilius sublimi; sed sublimius humili: eoque nec vehementiora illa schemata amat; nec infimam sequitur dicendi rationem.

Hic imprimis conveniunt paria paribus, contraria contrariis reddita, & casus in exitu similes & huius generis alia.

Vitium eius est *fluctuans* & incertum: quomodo vocatur, si nunc humile genus fugiens, nimis assurgat: nunc, tumidum atque inflatum vitans, humi serpat. Hactenus Elocutio. Superest.

PRONUNTIATIO.

PRonuntiatio *sive* Actio est vocis gestusque pro rebus, & verbis, apta conformatio. Eius quasi fundamentum est Memoria: qua res jam inventas, dispositas, & exornatas, firmiter animo comprehendimus. Partes pronuntiationis sunt duæ:

duæ: una vocem format altera corporis motum. A priori munere hæc pars *Pronunciatio* à posteriori, *Actio* vocatur. Quarum tanta est vis in eloquentia: ut iis primas, secundas, & tertias, tribuerit Demosthenes. *FINIS.*

EX. *TALÆO:* de Tropis.

TRopi sunt 4. Metonymia, Ironia, Metaphora, Synecdoche.

Metonymia est quadruplex; Causæ, Effecti, Subiecti, Adiuncti.

Metonymia causæ est cum causa ponitur pro effecto: Sive causa efficiens, ut *Vulcanus* pro igne, *Mars* pro bello, *Ceres* pro frugibus, *Livius* pro historia *Livii*, *Artes Parrhasii* pro statuis arte factis: Sive materia: ut *ferrum* pro gladio.

Metonymia effecti est cum nomen effecti ponitur pro efficiente, ut *Pallida mors*. Id est pallidum faciens, cæca ambitio, i. occæcans.

Metonymia subiecti est quo subiectum pro adiuncto ponitur. Eiusmodi sunt 4. 1. Est cum locus ponitur pro incolis. Cic. *Testis est Italia.* i. *Itali.* 2. Cum continens pro re contenta. Virg. *Exhausit pateram.* i. vinum. 3. Cum locus pro re in loco peracta. Cic. *Ne semper forum meditaris.* i. actiones forenses. 4. Cum possessor ponitur pro re possessa. Ter. *Te assidue exedent*, id est bona tua.

Metonymia adiuncti est cum nomen adiuncti ponitur pro subiecto. Eius modi sunt, 3. 1. Cum nomina virtutum & vitiorum usupantur pro viris bonis & malis. Ter. *Ubi est scelus qui me perdidit*, i. scelestus *Davus*? *Pestis* pro homine pestilenti.

pestilenti. 2. Cum signum pro re significata: *Fasces* pro magistratu, *Toga* pro pace. 3. Cum tempus ponitur pro hominibus illius temporis, ut, *O perditum seculum*: id est huius seculi homines.

Ironia est cum contrarium pro contrario ponitur. Ter. *Heus bone vir, curasti probe.*

Huc spectat *Paraleipsis*, cum fingimus nos præterire quod maxime narratum volumus. Virg. *Quid referam infandas cades quid facta tyranni.*

Metaphora est cum simile ad significandum simile transfertur: Cic. *Honos alit artes, omnesque accenduntur ad studia gloria.* Idem *ut Sementem feceris ita metes.*

Synecdoche est cum pars pro toto ponitur, aut contra. Estque quadruplex, *Membri*, *Integri*, *Speciei*, *Generis.*

Synecdoche membri est cum membrum ponitur pro integro. *Tectum* pro domo.

Synecdoche integri est cum integrum ponitur pro membro. Virg. *Aut Ararim Parthus bibet.* Id est partem Araris

Synecdoche speciei est cum vox specialis pro generali ponitur *Auster* pro vento. *Cato* pro viro gravi & prudenti. Item sexcenta, id est multa: singularis pro plurali. Liv. *Romanus prælio victor*, id est Romani.

Synecdoche generis est cum vox generalis pro speciali ponitur, Poeta pro *Homero*: Orator pro *Cicerone* (hæc vulgo *Antonomasia* dicitur) Item pluralis pro singulari. Cic. *Nos populo imposuimus* id est ego.

Præcipuæ

Præcipuæ affectiones tropi ſunt 4. *Catachreſis, Allegoria, Metalepſis, Hyperbole.*

Catachreſis eſt tropus durus & nimis improprius: ut *Sperare* pro timere. Virg.

Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem

Allegoria eſt continuatio plurium troporum eiuſdem generis. Cic. *Virtus eſt una altiſſimis defixa radicibus, qua nunquam vi labefactari poteſt, nunquam dimoveri loco.* Quinque ſunt metaphoræ. Ubi obſervandum eſt tranſlationem ſumi debere ab eodem genere rerum.

Hyperbole eſt tropus multiplex. Virg. *Pontem indignatur Araxes.*

Metalepſis eſt tropus multiplex in una voce: ut *Cæca nox.* Cæcus pro non videnti eſt Synecdoche ſpecici. Et non videns pro eo quod faciat non videre eſt metonymia effecti.

DE FIGURIS.

TRopus eſt immutatio ſignificationis in ſingulis vocibus, Figura eſt immutatio habitus ipſius orationis. Eſtque dictionis vel ſententiæ.

Principes figuræ dictionis ſunt 7. *Epizeuxis, Anadiploſis, Epanalepſis, Anaphora, Epiſtrophe, Polyptoton, Paronomaſia.*

Epizeuxis eſt cum idem ſonus continue iteratur in eadem ſententia. Cic: P. *Scipio Carthaginem obſeſſam oppugnatam, labefactatam ſolus evertit.* Virg. *Me, me, (adſum qui feci) in me convertite ferrum.*

Anadiploſis eſt vox repetita in fine præcedentis & initio ſequentis ſententiæ. Virg.

——Sequitur pulcherrimus Aſtur,
Aſtur equo fidens.——

Anadiploſis, ſi pluribus gradibus continuatur, climax dicitur. Cic. *Illis & quod libet licet, & quod licet poſſunt, & quod poſſunt audent, & quod audent faciunt.*

Epanalepſis eſt idem ſonus iteratus in principio & clauſula. Cic. Saluti potius conſulam quam voluntati. Virg. *Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa.*

Anaphora eſt iteratio eiuſdem ſoni in principiis, ſententiarum. Cic. Solicitam mihi civitatem ſuſpicione, ſuſpenſam metu, perturbatam ſeditionibus tradidiſtis. Virg.

Pan primus calamos cera conjungere binos
Inſtituit: Pan curat oves oviumq; magiſtros.

Epiſtrophe eſt repetitio eiuſdem ſoni in clauſulis. Cic. Eius voluntati cives aſſenſerunt, ſocii obtemperarunt, hoſtes obedierunt. Id. Quis eos poſtulavit? Appius. Quis produxit? Appius. In quo exemplo Anaphora cum Epiſtrophe complicatur.

Polyptoton eſt cum eadem vox in diverſis caſibus repetitur. Virg.

Littora litteribus contraria, fluctibus undas
Imprecor; arma armis.——

Paronomaſia eſt cum voce leviter immutata mutatur ſignificatio. Sen. *nunquam ſatis dicitur, quod nunquam ſatis diſcitur.*

Figuræ quæ ſententiam ipſam afficiunt præcipuæ ſunt 4. *Exclamatio, Interrogatio, Apoſtrophe, proſopopœia.*

Exclamatio

Exclamatio, eſt ſententiæ vehementia per adverbium exclamandi expreſſum vel ſubauditum figurata. Cic. *O ſtultos Camillos! ô amentem Paulum! Ruſticum Marium!*

Interrogatio eſt cum quod ſimpliciter affirmandum erat, aut negandum, quæſtione figuratur, *Quis hoc ferret?* i. nemo. *Quis hoc non videt?* i. omnes vident.

Apoſtrophe eſt orationis converſio ad perſonam alienam, quam inſtituta oratio requirit. *Eſto tu ſol teſtis, & hæc mihi terra precanti.* 7. ſit.

Proſopopœia eſt cum perſonam alienam oratione noſtra loquentem inducimus. Cic. Patria tecum Catilinâ ſic agit & loquitur.

Nullum jam tot annos facinus exiſtit niſi per te. Quamobrem diſcede, atque hunc mihi timorem eripe. Hæc ſi tecum patria loquatur, nonne impetrare debeat?

Interdum *Proſopopœia* imperfecta eſt, qua oratio aliena oblique repræſentatur, per modum infinitum pendentem à verbo dico, loquor, aut ſimile. Cæſar. Miſſi ſunt ab Helvetiis Legati qui dicerent, ſibi in animo eſſe iter per provinciam facere: propterea quod iter nullũ aliud haberent: Rogare ut eius voluntate id ſibi facere liceat.

Proſopopœia perfecta fuiſſet, Nobis in animo eſt iter per provinciam facere, quod nullum aliud habeamus. Rogamus ut tua voluntate id nobis facere liceat.

FINIS.

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND

472 58t4 72 168 y2 4Rt-19

1894 47664

vol.

021ov

Stamp box

N

1 14 1 nre. n. 'Qr.
Stamp vello
ollov 2ocvoha
ollov 2ocvvnal
Pova 12 ollov 2ocvvnal
1 ave ovv, ov. Rovau